

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ РОЗРАХУНКІВ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Лукіянюк А.В.
ст. гр. ІТОДСм-21

Будь-який суб'єкт державного сектору щодня здійснює чималий обсяг розрахункових операцій зі контрагентами, фіскальними органами, бюджетом, працівниками, студентами, покупцями, замовниками тощо.

Розрахункові відносини суб'єктів державного сектору поєднують такі елементи: учасники розрахунків (постачальник, вантажоодержувач, платник і одержувач коштів); об'єкт розрахункової операції (товарно-матеріальні цінності, надані послуги, виконані роботи, цінні папери, фінансові вимоги і зобов'язання, грошові кошти); органи, що здійснюють платежі (банківська система, комерційні банки та розрахунково-касові центри, а також клірингові установи); посередники в розрахунках (факторингові компанії і фірми, а також гаранті розрахунків).

Зазначимо, що у більшості нормативних документів, які використовуються в діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання в цілому та установ державного сектору зокрема, визначення терміна «розрахунки» відсутнє. Такий підхід не можна вважати правильним, оскільки саме розрахунки, як поняття, супроводжують усі сфери діяльності суб'єктів господарювання, а відповідно, є важливим об'єктом обліку, контролю та аналізу.

Виходячи зі сказаного вище, вважаємо, що у нормативних документах, які регламентують бухгалтерський облік, зокрема НП(С)БОДС, повинно бути не лише визначення поняття «розрахунки», але також критерії їх визнання і вимоги до відображення в системі обліку.

На даний час однозначного формулювання терміну «розрахунки» немає ні у спеціальній бухгалтерській, ні в економічній літературі, погляди вчених на тлумачення даного терміну також відрізняються.

Частина науковців визначають розрахунки як систему взаємовідносин; інші стверджують, що розрахунки – це взаємовідносини між суб'єктами. Крім цього існує підхід, згідно якого

пояснюється лише економічна сутність розрахунків, при цьому не наводиться їх визначення.

Розглядаючи поняття платежів і розрахунків як економічних категорій, вважаємо, що між ними недоцільно проводити аналогію. Адже розрахунки – це поняття об'ємніше і варто погодитися з думкою тих науковців, які вважають, що розрахунки включають в себе систему організації і регулювання платежів.

З точки зору обліку, розрахункові операції безумовно є вагомим об'єктом обліку. В обліку вони відображаються як динамічний процес: проведення платежів за товари, роботи, послуги, а також як статичний об'єкт: заборгованість (дебіторська чи кредиторська) між суб'єктами розрахункових операцій.

Отже, розрахунки суб'єктів господарювання є однією з необхідних складових суспільного розширеного відтворення. Вони опосередковують розподіл і перерозподіл суспільного продукту, його перехід з товарної форми в грошову, і навпаки. Розрахунки ґрунтуються на економічній сутності кругообігу грошових коштів і є суспільним визнанням того, що вони виступають як система економічних відносин суб'єктів господарювання.

Розрахункові операції установ державного сектору тісно пов'язані з поняттям заборгованості та зобов'язань.

НП(С)БОДС 128 «Зобов'язання» визначає, що відповідне зобов'язання установи державного сектору визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена, а також якщо існує ймовірність зменшення економічних вигід або потенціалу корисності у майбутньому внаслідок погашення даного зобов'язання. Якщо на дату складання балансу раніше визнане зобов'язання за певних обставин не підлягає погашенню (розрахунок здійснений не буде), то сума такого зобов'язання включається до складу доходу звітного періоду установи державного сектору.

В системі обліку зобов'язання установ державного сектору класифікуються на: довгострокові зобов'язання; поточні зобов'язання; непередбачені зобов'язання; доходи майбутніх періодів

Тобто, в процесі розрахунків установ державного сектору виникають досить специфічні види зобов'язань, наприклад, непередбачені, під якими розуміють зобов'язання, які не відповідають критеріям визнання і суб'єктом державного сектору не визнається та відображається на позабалансових рахунках в сумі очікуваного погашення.

Крім непередбачених зобов'язань, у процесі здійснення розрахункових операцій установ державного сектору виникають такі зобов'язання як доходи майбутніх періодів. Даний вид зобов'язань є досить специфічним, оскільки, як зазначають О. Чечуліна та Н. Сушко, їх не слід ототожнювати ні з доходами, ні з витратами в класичному розумінні цих термінів.

Розглядаючи завдання обліку розрахунків в системі управління установою державного сектору, можна виділити такі основні напрямки: своєчасне і правильне документування операцій щодо руху грошових коштів і розрахунків; контроль за правильними і своєчасними розрахунками з бюджетом, банком, персоналом; контроль за дотриманнями форм розрахунків, зафіксованих в договорах з покупцями і постачальниками; своєчасна вивірка розрахунків з дебіторами і кредиторами для виключення простроченої заборгованості.

Отже, розрахунки установ державного сектору – це розрахунки, які здійснюються шляхом списання коштів з реєстраційних та інших рахунків установ, відкритих в органах ДКС, відповідно до затверджених кошторисів, планів асигнувань загального та спеціального фондів за умови наявності відповідного бюджетного асигнування (зобов'язання).

Література:

1. Зорій, Н.М.; Мельник, Н.Г. Контроль в бюджетній сфері: навч. посіб. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 160 с.
2. Лукановська, І.Р. Особливості міжбюджетних трансфертів у відповідності до змін Бюджетного кодексу України // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Економіка". – 2015. – Випуск 1 (45). Т.2. – С. 321-324
3. Хорунжак, Н.М. Теорія та методологія обліку у бюджетних установах в умовах інформатизації суспільства : моногр. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 248 с.